

Predplata van Šibenika:
— na tromjeseč 3 Kr.
— na godišne 6 Kr.
Predplata u Šibeniku
sa donosanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.
Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Predplata i pisma šalju se
Uredništvu. Ne frankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
= = ili po pogodbi. = =

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Primiće se konac godine, pa nam je urediti naše račune. Umoljavamo za to sve one, koji naš list primaju, a podpune predplate još nisu poslali, da to što prije izvole učiniti. Isto budi rečeno za one, koji nam još duguju za oglase i za ostale uvršbe. Novom godinom obustavit ćemo list onima, koji nam dolje ne podmire predbroju za ovu godinu.

Uprava „Hrvatske Rieči“.

OSUDJENI!

Listovi hrvatskih tirolaca već kliču od veselja, da su Tuškan, Harambašić i Vinković osudjeni. Zašto? Ta oni nisu počinili nikakav zločin. Oni su kao narodni zastupnici, u saboru, tekom govora jednog zastupnika, koji ih je izazivao, izrazili svoje mišljenje. To je svukud po svietu dozvoljeno. Radi toga nigdje nisu zastupnici odgovorni. Oni su svukud po svietu u konstitucionalnim državama u izražavanju svojih misli u saboru slobodni i neodgovorni pred zakonom. Oni su predstavnici suverenosti narodne i za to uživaju *immunitet*, oni su u tom pogledu neuknjivi.

Ipak u hrvatskom saboru toga nema. Ban Pejačević je tu u saboru ustao i rekao: „Izjavljujem, da ću svaki i najmanji pokus u tom pravcu svim zakonitim sredstvima ugušiti svugdje, ma bilo gdje se pokazao“. On će dakle ugušiti i najmanji pokus slobodne rieči svugdje, pa i u saboru.

Potaknut od bana Pejačevića, sud je zatražio izručenje spomenutih narodnih zastupnika samo za to, da ih može suditi i osuditi. A kako vladine novine već kliču od veselja, to nas ni izručenje ni osuda ne bi iznenadilo. Što više, osvjedočeni smo, da će sve to u brzo uzliediti. Zastupnici Tuškan, Harambašić, Vinković biti će osudjeni radi toga, što su u saboru izrazili svoje mišljenje, a osudit će ih oni Tirolci, koji su svoju savjest već ugušili, zaboravili.

Bilo je već do sada u saboru hrvatskom više izručenja. Glasovita godina 88. još nam je svima u pameti. One godine bio je udaren u saboru grof Khuen Hedervary. Ljudi su se zaklali, da su ga udrih i da je bio udaren. Pak? Ti ljudi su bili osudjeni radi krive prisege, a Khuen je bio nagradjen.

I ove godine bit će zastupnici izručeni i stavljeni pod obtažbu i po svoj prilici osudjeni.

Mi kao Hrvati želimo da se to dogodi. Kao ljudi žalimo neudžne žrtve sustava. Kao Hrvati želimo, da se stvori odpor strašni, neslomivi proti izgubljenici vladine stranke. Progon ovaj otvorit će mnogima oči i pogledat će. Uz to probudit će se uspavala svjest ljudskog dostojanstva. Kao ljudi žalimo žrtve, jer oni zastupnici će napokon trpiti, a što je najžalostnije za ništa, za nešto, što je svukud dopušteno, što je svukud sveto.

Kad je ono Khuen bio udaren, uzliedilo je to, jer je ovaj čovjek oteo hrvatske arhivalije. Vladinovi su onda svjedočili i osudili naše zastupnike, koji su tu kradju htjeli spriječiti. A ipak danas su tako bezozni, da one arhivalije, koje su sami pomogli krasti, pitaju natrag. Tako su i onomadne kazivali, da su za slobodu, a evo nije prošlo nego nekoliko dana i već pokazivaju, kako oni tu slobodu shvaćaju.

Proti svim ovim pojavama jedan je sami liek. A taj bi bio, da se sve, što je narodno i pošteno svrsta u jednu falangu, koja bi postavila sebi za zadaću, da srusi i današnju vladu i današnji sistem u Banovini.

Ako progon spomenutih zastupnika doprinese štogod ovomu cilju, onda nisu zaludu svoje misli izrekli, ako pak i ova navala vladine stranke na zakonom zajamčenu nepovjedište zastupnika ne izazove nikakove pretornavale, onda... e onda mameleci vladine stranke imaju pravo, da još jače poklope našu Hrvatsku. Onda je pravo, da nad evim Hrvatima bude proglašeno nešto više od obsadnog stanja i da svakomu bude udaren žig sramote na čelu: osudjeni!

Osvrt na sabor

Kad uzmemo u obzir današnje nesnosne prilike, u kojima se nalazimo, kad se osvrnemo na sva ona poniženja, koja smo doživjeli od bečke vlade i koja još uvijek doživljujemo, onda uviđamo, da je naš sabor ovog puta odgovorio toj vladi baš onako, kako je morao, kako mu je uvrijeđena čast hrvatskog naroda nalagala, da odgovori. Naše zastupstvo u svojoj ogromnoj većini učinilo je to i predtečno na Rieči, kad je stvorilo i poprimilo riečku rezoluciju. U saboru riečka rezolucija dala je povoda i prigode, da se još bolje iztaknu svi razlozi, s kojih je ona postala. Sviđeno je, da se mi u ovome osvrtu potanje pozabavimo ovom rezolucijom. U našem smo listu napisali niz članaka, koji su prikazali u potpunom, svestranom, pravom svjetlu zna-

čenje njezino. Rekli smo, da je ona u svojoj bitnosti najmuževniji korak, što ga je ikad do sad predstavništvo naroda poduzelo, rekli smo, da je ona promišljeno, patriotskično djelo, a tu smo svoju tvrdnju i dokazali feoborivim činjenicama. Još se nitko nije usudio, da te činjenice pobije, jer je to nemoguće. Sva pisanija kamarilskoga novinstva, koja je išla za tim, da oslabi dojam i važnost riečke rezolucije, nije smogla niti jednog valjanog, temeljitog razloga, koji bi dokazao protivno. Mi smo riečku rezoluciju s veseljem pozdravili, jer je smatramo ne samo povodom nove naše političke orijentacije, nego jer je smatramo i najshodnijom podlogom, na kojoj će se daljni pregovori između naroda hrvatskoga i magjarskoga voditi na način, koji će bit bez sumnje od koristi našim narodno-političkim težnjama, jer smo uvjereni, da će ti pregovori bit vodjeni lealno, pravilno, otvoreno, da ga u tim pregovorima ne će ulaziti kamarila, a to je već najveće jamstvo, da će oni dovesti i do žudjenog cilja.

Sama ta okolnost, da će ti pregovori bit vodjeni kao prosvjed, kao znak podpune emancipacije od svih došadšnjih obzira, od svih bezrazložnih obezba, dakle, kao znak prestajanja onog odurnog servilizma, u koji su nas htjeli da porinu nametnici i placenici, sama ta okolnost — velimo — dostatna je, da svaki pravi hrvatski rodoljub uvidi, kako je riečka rezolucija u istinu patriotskično djelo. To se je u našem saboru svestrano izkazalo. Ni tu, u saboru, nisu uspjeli oni, koji su joj protivni, a nisu uspjeli baš za to, jer su na krivome putu. Ne ćemo ovdje izstrivati, kako je to, da su se našli na stranputici. To je i onako danas svakome jasno, tko ima u glavi dva zrna soli, tko nije zaslepljen i zaveden.

Pa pošto napadaji na riečku rezoluciju nemaju u sebi ništa stvarna, pošto ne polaze s takovih pretpostavaka, po kojima bi se dalo bar suditi, da njezine protivnike vodi dobra namjera, pošto ti napadaji ne mogu da koriste samoj stvari, jer prelaze svaku mjeru i jer se danomice izvrgavaju u prosto zaludjivanje neukih, u izvrcanje činjenica, u sumnjivanje i ogovaranje, to mi cijenimo, da je bilo ne samo opravdano, već i nužno, da se u saboru onako odbije ono priznanje poštenja i rodoljublja ljudima, koji stvorise riečku rezoluciju, a izraženo im od zastupnika Prodana, čiji organ još uvijek i nakon onog njegovog priznanja ne prestaje svojim nizkim načinom pisanja.

Nama je osobito milo i to, što je riečka rezolucija kod nas razčistila politički pa-

rokrug. Ona je pronzrokovala i drugu orijentaciju, t. j. otkrila nam je, u čemu je do sad sastojao radikalizam, pravaštvo, oporbništvo stanovitih naših ljudi, otkrila nam je u punoj slici kukavičluk, servilnost nekih starih tobož narodnih boraca, a uzdigla je na svietlu, sunčanu površinu sve one, koji hoće da požrtvorno udare novom stazom, jedinom stazom, kojom možemo doći do cilja. Trenovita je, uzka ta staza; na hnoj će svi oni, koji istinski za narod rade, naići ne nebrojne zasljede, na busije, na težke klance jadikovce, ali će upravo tu oni dokazati, da ih sve to nimalo ne straši, oni će svemu odhrvati, ko što je sred muka i nevolja cijeli hrvatski narod kroz četiri puna stoljeća znao odhrvati nasilju, prevarama, ugnjetavanju, vjerolomstvu i svim drugim nebrojnim nedjelima, kojima je bila naplaćena njegova hrabrost i vjernost za državu.

Pa da i nije tih nedjela, tog nasilja, tih prevara, tog vjerolomstva i tog ugnjetavanja, s kojeg hrvatski narod danas taliko trpi, opet je moralo doći do onako oštre akcentuacije naših prava i naših težnja. Tih prava i težnja naš narod se nije nikad odrekao, niti će se ikad odreći, dapače on ih je uvijek sve većina i jače izicao i za njih se borio. U tom izticanju, u toj borbi za hrvatska prava riečka je rezolucija samo nov izražaj narodne energije, nova podloga, na kojoj će se i dalje voditi borba sve jača i žešća, jer ju zahtjevaju potrebe naroda, njegova prošlost, sadašnjost i budućnost, kao naroda koji ima pravo na svoju slobodu i na svoje jedinstvo.

Uvaživši sve to, mi ne možemo, nego da se s pravim ponosom osvrnemo na naš sabor, koji je preko razpravljanja o riečkoj rezoluciji progovorio u svom najboljem, ali i najvećem dielu onako muževno, odrješito, kao što mora da progovori predstavništvo naroda, kojemu su uzkrčena sva prava, kojemu je oteto sve, i koji danas, u ovo kulturno i napredno doba, stenje pod jarmom najteže podređenosti, osiromašen, zapušten, izisan, zapušten i zapostavljen poput najgorog negdašnjeg indijanskog parije.

Riečka rezolucija izazvala je u saboru govora, kakvih ne nalazimo u našim sabskim analizama. Oni su govori baš pravi očajnički trzaji roba, koji trga svoje krute lance, da udari njima silnika u glavu. Svi su se govornici kao natjecali u tome, koji će u što vjernijim bojama ocrtati naše žalostno stanje.

Nastavit ćemo.

USPOMENE IZ JUŽNE AMERIKE (Buenos-Ayres)

Pošto izseljivanje igra jednu od najvažnijih uloga u našem narodnom gospodarstvu, čijoj budućnosti kao da s te strane prieti najviša pogibelj, cionim da neće biti neumjestno, ako se na nj osvrnemo, te mu posvetim nekoliko rieči, ne da ga zagovaram, već da mu zabavim i da istodobno iznesem neke probeite, iz kojih bi se dalo zaključiti, da ono opet nije tako veliko zlo, kao što se na prvi mah pričinja.

Onima, koji sudeć površno o stvari, misle da je izseljivanje za Dalmaciju sredstvo, kojim bi se imalo doskočiti prekomjernoj gustoći pučanstva, mogao bih brojčama dokazati, koliko je njihova tvrdnja neemeljita.

Niti je Dalmacija prenapučena kao n. p. Belgija, niti se u njoj osjeća siromaštvo kao u Italiji; razlozi, koji određuju izseljivanje, imadu u ovim našim krajevima drugi izvor, te bi se dali mnogo laglje ukloniti.

Narav nije za dalmatince maćeha, koja ga od sebe odvraća i tjera u sviet; ako se je odlučio izseliti, on je to učinio pod pritiskom stanovitih okolovština, kojima bi se moralo u prvom

redu obratiti mane društvenog ustroja i neopretno postupanje vlade, koja s jedne strane drakonskim mjerama ne samo što ograničuje slobodu izseljivanja, već lišava zemlju one koristi, koju bi joj svojom prištednjom donieli oni, te se nisu odavali vojničkoj dužnosti, dok ju s druge strane svojim nemarom upravo podupire.

Među ostalim potiču naš narod na izseljivanje visoki porezi, kojima je osobito obtečen težak i mali posjednik, nejednaka razdioba plodnoga zemljišta, koje gospodar ne obrađuje, zapinjavanje trgovine, te malog i velikog obrta, kojega, u pravom smislu rieči, kod nas nije nikada ni bilo; vanjska utaknica našim poljskim proizvodima, zaprieke proti kojima mora da vojuje vinogdarstvo, ta najvažnija grana narodnoga gospodarstva u Dalmaciji, te mnogi i ni već poznati uzroci, koji danomice zanimaju naše narodne predstavnike. Nije možda daleko čas, u kojemu će ta zla nastojanjem za to pozvanih faktora barem djelomično biti odstranjena, nu ona za sad stvarno obstoje, te bi uzaludno i nepravedno bilo koriti narod i svjetovati ga neka skrštenih ruku čeka ostarvanje praktičnih zaključaka, koji bi išli za tim, da se iz urtvila podigne i unapriedi grovačka mornarica, ili uvedenje shodnih preinaka, koje bi ublažile tužno stanje radničkog staleža u obće, a teška

i ribara napose. Samo nužda može dalmatincu izčupati iz srca sladke uspomene prve mladosti, ljubav prema kršnoj nu domovini i prama porodici; samo ona može ga nagnati, da bez velike tuge napusti očajnički dom, u kojemu je ugledao svietlo božje, otajski lag, u kojemu je bezbrižan lutao, ona evjetna polja, ono plavetno nebo i uzburkano more, koje mu je bezbroj puta pjevalo uspavanku, dok je on trudan sjedio na stmoj latici i zvjedljivom okom čas zurio u bezdan, čas obuhvatao čitavu onu divnu sliku oko sebe, zakroveren uzkim obzorjem, na čijem su rubu, u moru sreće, izčežavali svi snovi njegova života i preko kojega njegove skromne želje nisu prelazile.

Mnogomu će se na prvi mah pričinjati, da će koristoljublje i ona grozničava djelatnost, koju on u novom svietu razvija, ugušiti takovu ljubav, nu ja sam uvjeren o protivnom. Dugi niz godina, koje dalmatince provede u tudjinstvu, sklopjeni odnošaji, nove obiteljske sveze, gruda zemlje napoljena znojem njegova čela, probuditi će u njem nova evjetna, možda isto tako duboka i jaka, kao ona prva, koja će ga često puta i prisiliti, da nikada više ne ostavi zemlju, u kojoj mu je sreća poslužila, te je marljivim radom doskočio svojoj biedi, nu samo će smrt biti kadra, da prevuče zavjesu preko njegovih uspomena!

Buduć da je glavni i prvotni uzrok izseljivanja primorskih hrata nevoljno stanje, u kojemu se prakca poljodjeljski stalež, jasno je, da je ono moralo preoteti mah na selu radje nego u gradu i to baš među težacima, nadničarima, mornarima i malim obrtnicima.

Za republiku su Argentinu takove radne sile od neprocjenive koristi; riečko ćeš kada opaziti, da se je među njih usuljao elemenat, koji bi svojom ništetnošću bio na uštrb postojećem društvenom redu. Nu tim više upada u oči šteta, koju njihov gubitak nanasa pokrajini, a osobito otocima, na kojima je već izseljivanje urodilo zlokočnim posljedicama. Niti najsićušnji težački posjed, a takovih žalibože ima najviše, nije kadar obaviti zamašnjju poljsku radnju bez sudjelovanja skupih nadničara, koji osobito u vrijeme jematve znanu poplaviti čitava sela; ribarske se ladje nisu u stanju opremiti na lov srdjela domašom montadi, već se i tu zahtjeva tudja pomoć, koja guta dobar dio privrede manasajg vještih nepriatika onima, što se bave tjeranjem toga inače umnog obrta, koji bi mogao liepo uspijevati, da je riešen okova, u koje ga spušta reznak zakoni o ribarenju, čiji je tamašni cilj zete poznati samo onomu, koji ih je, i ako u najplemenitijoj namjeri, izlao.

(Sliedi).

Pismo iz Zagreba.

(Hrvatski sabor)

ZAGREB, 30. 11. '95.

Sjedinica 26. ož. studenoga. Od vlade prisutni ban prof. Pejačević i odjelni predstojnici Čavrak i Marjanović. Nastavljena obća razprava o proračunu. Zast. Šabel (hrv. stranka prava) izjavlja, da je član hrvatske stranke prava, te govori o proračunu izričito širenoje magjarskine. Govori o šegrt-skim, srednjim i pučkim školama tražeći, da se u srednjim školama uči što bolje staroslavenski jezik. Govori o sveučilištu i o inim nastavnim prilikama. Zatim govori o narodnom gospodarstvu, zagovara, da se u narod pošu putujuju učitelji poljodjelstva; dotiče se pitanja carinske rastave, te se izjavlja proti ukincuju carinske zajednice između jedne i druge pole monarhije. Govori o povredama nagodbe, o suženju ustavnih slobodina te izjavlja, da će glasovati proti proračunu.

Vukmanić (magjaron) izjavlja, da će glasovati za proračun, zatim polenizira sa bivšim govornicim oporbe. Sve u svem, cilju mi je govor samo veličanje vlade, što je opozicija čestim i oštrim upadicama popračala. — Sjedinica zaključena u 12—9 i 25 k. a naredna sutra.

Sjedinica 29. ož. studenoga. Od vlade prisustvuju ban i oba odjelna predstojnika. Iza čitanja zapisnika zadnje sjednice i stiglih podnesaka i nakon što je zast. Vukmanić odgovorio zast. dru. Vinkoviću za lični čin, počinje govor zast. Stjepan Zagorac (hrv. stranka prava). Govor je trajao 2 sata; bavio se o nesnosnom stanju u Hrvatskoj, onda o povredama nagodbe, a najzad o riečkoj rezoluciji. Spomenički važnno gospodarsko stanje kritizirao je vješto i obsežno magjarske vjerske udruge, koje su magjaroni osnivali protiv hrvatskih seljačkih zadruga, te je prešao na povrede nagodbe, dokazujući činjenicama da je povrijeđen skoro svaki njeni paragraf. Osvrću se na jučešnji govor Vukmanića, koji je rekao da su izbori slobodni, te navodi što se je više radilo u pisarovinskom izbornom kotaru pri izboru Vukmanića protiv opozicionalnog kandidata prof. Pasarića. Govori zatim o riečkoj rezoluciji te pobija prigovore magjaronu proti istoj u pitanju sjedinjenja Dalmacije. Spominje povod toj rezoluciji u darnaru monarhije, a da se nesimje dozvoliti da se Beč i Pešta sporazume o nama, bez nas a protiv nas. Za to je izneseno pitanje sjedinjenja, za koje vojuju narodno i historičko pravo, te pozitivni zakoni, jer da bismo došli kasno, kad bi to pitanje izričito posle nego se današnji sukob u monarhiji riješi. Citira cijeli članak što je o pitanju sjedinjenja pisala „Hrvatska Rieč“ (br. 60) i to da odgovori na izjavu Tomašičevu da je iznašti sada to pitanje ne samo nespretno nego i nepatriotično. Kaže da se moramo koristiti sa ovim pravom, što nam dava š. 4. ug. hrv. nagodbe, da ne može uzaluditi nikakva promjena u nagodbi 1867 između Austrije i Ugarske bez sudjelovanja Hrvatske. Za to ipak nagodba nije postala naš program, jer taj je izražen u riečkoj rezoluciji, gdje se traži potpuna kulturna, gospodarska, financijska i politička samostalnost. U rezoluciji postavljeni su uvjeti za sjedinjenje, ali ne na Magjare, već u našem autonomnom dvjelokrugu na nas same. Ustavne reforme, to je uvjet, koji Dalmacija postavlja Hrvatskoj, a obe ove skupa postavljuju uvjete Ugarskoj. Osvrću se zatim na tvrdnju prof. Šilovića, da Dalmacija nema prava postavljati uvjete, već da se ima naslušati, te ga upozoruje na nagodbeni zakon, koji veli, da se Dalmacija ob uvjetih inkorporacije sastučati imala. Dialecte riečka rezolucija ne nudi se magjarima bezvjetno, a odbor, koji je na Rieči izabran, ima da ravnopravno sa odhodom Magjarske većine razpravlja. Bude li se uspjelo, dobro, u protivnom slučaju voditi ćemo proti Magjarima najodlučniju borbu. Po riečkoj rezoluciji Hrvatska je postala samostalna faktor. Spominje, kako „N. F. Presse“ pitanje željezničkog spoja Dalmacije pretresano u zadnjem zajedničkom ministarskom vijeću dovodi kao posljednicu riečke rezolucije, te kako je i liberalna stranka u Ugarskoj našla potrebitim, da se sa hrv. pitanjem bavi, dopuštajući pače, da se provede nova nagodba. „Dok budu vladali ovakvi odnošaji u Hrvatskoj, glasovati će proti proračunu.“

Ovaj govor, slušan od cijelog sabora i od galerije najprijemljivije, popraćen je od opozicije i od galerije živahnim pljeskanjem i polikama: „Živio!“ Zatim je zast. Vinković obrazložio svoju interpelaciju glede povrede autonomije hrvatskih sudova u sporu između rumunjske i srpske metropolije, a zast. Pivačić svoj upit o nametu postarima.

Poslije izeo je rječ dr. Benak (magjaron) koji u političkom dijelu govora tvrdi, da se opozicija baci bezvjetno u naručje Magjara. Čioli svoj govor, o uređenju neke ceste i slično, čita i to ga, da ga nije moguće čuti, a postignio je to da ga je u saboru i galerijama slušalo najviše 20 osoba. Naravski, da on glasnije za proračun, jer ima povjerenja u vladu.

Burna sjedinica 30. ož. studenoga. U današnjoj sjedinici odigran su burni i značajni prizori. Iza kako je Pišta Barlović izjavio da jučer za govora Zagorac nije spavao već slušao, magjaron Vukmanić obara se na zast. Zagorac radi jučešnjega govora, u kojem mu je Zagorac dokazivao da nije izabran narodnom voljom. Kaže da onako, kako je govorio Zagorac, govore ljudi, koji pazare s narodom. Na ove riječi opozicija podiže prosvjed i buku. Zast. Vinković uzrujano prama magjaronima: *Vi se usudjujete tako govoriti o poštenom čovjeku, vi koji pazarite s narodnim pravom, s narodnim ponosom, s ciljem narodnim dobrom, vi — cigani! (Vukmanić) Sran Vas bilo kao svećenika! Zagorac Vukmanić: Ti pazaristi s narodom. Kada Vukmanić i dalje napada osobno na Zagorac, ovaj mu dovikuje: *Nemoj biti bezobrazan. Vinković: Ovo nije sabor, ovo je menažerija. Ova je politički bordel a ne sabor, a kakvu ulogu u tomu vi (magjaroni) igrate to znate. — Ovo je sabor za mumije, a ne za ljude. Davno ste izgubili ljudski ponos. Predsjednik je Zagorac i Vinkovića već jednom pozvao na red, a sada zadnjega pozivlje i po drugi put. Vinković: Jest, ovo nije sabor, našto ga predsjednik pita, za što onda dolazi. Vinković: Jer mi je to dužnost, da se bar od koga čuje glas naroda. Mi govorimo kako je došlo za ovo mjesto. U kakvom se moralnom društvu nalazimo, tako i govorimo i ponašamo se. Ove riječi poprača galerija sa pljeskom i „Živio!“**

Burni prizori razvili su se, kad je frankovac Tomac govorio proti riečkoj rezoluciji, te citirao neke novine, koje pišu, da Magjari idu za tim, da svrše Austriju. Na ove riječi dižu se Harambašić, Tuškan i Vinković te vele: *Da, to je ono, zašto smo potpisali riečku rezoluciju. Vinković: Mi hoćemo, da padne dualizam, hoćemo da se ova monarhija sruši. Za to ćemo podupirati Magjare protiv svakoga, pa i protiv vlade. To je infamija od države. Dr. Harambašić: To je monstrum od države. Dr. Vinković: To je bestija od države. Tuškan: Mi se ne čemo više dati od nikoga izrabiti. I to ti je Hrvat Starčevića, koji brani Austriju.*

Usljed ovih prizora ustao je iz govora Tomčeva ban prof. Pejačević te pročitao ovo izjavi: „Izjave, koje su ovdje pojediniim poviciima s one strane visoke kute pale, a imaju vid, kada su upravljene proti pragmatičkom sankcijom i osobom premlitostivog nam kralja posvećenog zajednici zemalja krsne ugarske i ostalih u carevinskom vijeću zastupanih kraljevina i zemalja, kao ban kraljevina H. S. i D. u ime vjernog i lojalnog hrv. naroda najodrešitije osudjujem i izjavljujem da ću svaki, na i najmanji pokus u tom pravcu svim zakonitim sredstvima ugušiti svagdje, ma bilo gdje se pokazao.“

Ovo je izjavu magjaronaska većina popratila sa: *Živio kralj!* a na to je predsjednik zaključio ovo burnu i značajnu sjedinicu, koja je proizvela u služateljstvu dubok utisak i komentiranje, kakva li će sve to biti ta zakonita sredstva, kojima će vlada ugušiti opoziciju riečkih rezolucionasa.

Saborska sjedinica od 1. prosinca. Senzaciju pobudjuje na početku sjedinice člana zastupnika sudbenog stola u Zagrebu za izručenje zastupnika dra Bože Vinkovića, dra Augusta Harambašića i Grge Tuškana u svrhu kaznenog progona radi zločina veleizdaje; dostavlja se odboru za verificaciju i imunitet. U proračunskoj razpravi govori ban prof. Pejačević, koji se ponajvećima osvrnuo na govor zast. dra F. Vrbanica glede povreda nagodbenih ustanova, koje ipak nije mogao poreći, obećavajući, da će se te nastojati sanirati putem regularnih deputacija. Zastupniku Rubetiću odgovorio je glede sjedinjenja Dalmacije, da i on skupa sa narodnom strankom *poima* (krsan izraz: *poima*) težnju za pripojenjem Dalmacije, a bio bi već odavna prestao to samo *poimati* i prešao bi na polje rada u tom pogledu, da smo mi u tom pogledu autonomni. U pitanju obćeg izbornog prava rekao je ono, što je već rekla nar. stranka u svojoj izjavi, kritizirajući što opozicija riečkom rezolucijom traži za provedbu ustavnih slobodina pomoć iz Ugarske. (2) Konačno prosvjeduje proti insinuciji da vlada želi vriediti vjeroispovijestne osjećaje našega naroda iznašanjem zakona o uređenju vjeroispovijestnih odnošaja. Preporučuje zakonisku osnovu o proračunu na prihvata.

Iza bana govorili su još magjaroni dr. M. Štivilj i dr. Oskar pl. Kiss naravski izričadi povjerenje banu, hvalili rad nar. stranke i jurisdiciju na riečku rezoluciju.

Sjedinica od 2. prosinca. Iznedju dragih podnesaka čita se interpelacija zast. dra Erazma Barčiča kojom interpelira vladu, da li kani naredbinim putem uputiti podričione sudove da stuju nepovrednost i neodgovornost saborskih zastupnika. Ova je interpelacija stavljena u povodu zahtjeva sudu da se izručie nar. zast. Tuškan, Harambašić i Vinković radi zločina veleizdaje zbog izjava u sjedinici od 29 studenoga.

U proračunskoj razpravi govori Dr. Mile Starčević. U više no dvosatnom govoru, izazvan nekoliko rieči o nagodbi, progovornu ličkog „Hrvata“, parobrodarskom društvu u Senju, napada na riečku rezoluciju uz pozornost i odobravanje magjaronu. Izvražajnu nastojao je prikazati rezolucionase izdajcima hrv. drž. prava, pristakama nagodbe. Govori proti bar. Raucha, Crnkoviću, napada na realiste, na Šupila, Trumbića i u obće na sve i svakoga, koji ne shiede Franka, a da magjaronsku stranku ni jednom riečju napao nije. — Kad je rezolucionase nazvao mladim magjaronima, te ove slao u magjaronsku stranku, jedna gospođja iz gospojinske galerije uzrujana viče prama čistinama: *To bi vi mogli, jer vi ste gori magjaroni od onih na desnici (t. j. od samih magjaronu) — Slušateljstvo udara u burni aplaus, a kad gospođja frankovic ostaje očitno pokunjena usljed to prizora i to od jedne gospođe, tu pokunjenoš frankovicu popraiti obći smieh. Za govora Milina, u kojem je tako sjajno preuzeo ulogu magjaronu, sa galerije dobacivale se: saveznici, saveznici. Kad je na upadaje opozicije umicao se magjaron prof Vukmanić, galerije su ga ismievale poviciima: Bukvanji, Bukvanji.*

Poslije govora Mile Starčevića prešlo se na interpelacije. Zastupniku dru. Barčiču nenadano je pozilio, te će se tako njegova interpelacija razpraviti u narednoj sjedinici, koja će biti u utorku, a za koju pokazuje se obći interes, jer se očekuje izvješće odbora za verificaciju i imunitet o izručenju već spomenute trojice oporbenih zastupnika.

Pro pisanju službenih novina i „Dnevnog lista“ ti će zastupnici biti u istinu izručeni protiv samog zakona, a do potrebe isti će se promieniti tako, da će nepovrednost i neodgovornost zastupnika vriedit za — neizražene misli.

POLITIČKI PREGLED

UGARSKA.

Ministar Fejervary ne će odstupiti. Izgleda, da ga je Beč opunovlastio na sve potrebite pripreve za izbore i u obće na strožije mjere. Koalicija pak shvaća svu težinu borbe, zato je i ona preko svojih prava prihvatila obće izbornu pravo. Ako se ona i službeno za to izjavi, pobiedit će za stalno. Odpor u županijama uvijek traje i jača se.

AUSTRIJA.

U gospodskoj kući Gautsch je takodjer govorio o položaju, o društvenim, ekonomskim i političkim odnošajima, te o izbornim reformi. Rekao je, da vlada hoće podupri reformu sveobćege prava biranja, obziruću se na nacionalne i državo-pravne odnošaje; Gospodaska kuća primila je s negotovanjem govor Gautscha i dala se u opoziciju proti vladi. U zastupničkoj kući Herold je govorio u prigled obćem pravu glasa, al je rekao, da se tražbine češkog naroda ne će za to ipak nikada skinuti sa dnevnog reda. — Još nije svršila prepirka, koja je bila nekad nastala između poljačkog zastupnika grofa Dsieduszyckoga i ministra Pientaki, kojemu je onaj rekao, da su sve demostacije u Austriji za obće izbornu pravo glasa bile pokrenute od same vlade. Socialisti su se na to ujasili i traže sada da to Dsieduszycki dokaze.

RUSIJA.

Možda u svim današnjim nemirima i pobunama nije bilo groznijih i krvavijih događaja do onih, koji se ovih dana odigrave u Sevastopolu. To je bio govor, Crnomorska flota podijeljena u dvoje, zametnula pravo pomorsku bitku. Na jednoj strani pobunjena, a na drugoj strani vjerna mornarica, u koju se brojila oklopnjaca „Rostislav“, krstaš „Pamjat Merkuria“ i topnjača „Kapetan Saken“. Borba je bila očajna i napokon pobunjenci klonuše i predate se. Njima je vladao lajtnant Schmidt, a na protivnoj strani bio je admiral Čukin. Kada je bitka svršila, Čukin je brozjavio caru: Gospodar sam grada. — Računa se, da je bilo do 5000 što mrtvih, što ranjenih s jedne i s druge strane. O postankostima ove bitke bavi se cijelo svjetsko novinstvo. Revolucionarci su uvjerali mornare i vojnike, da oni mogu izlaziti i pokazati svoje tražbine pobunom, a ostaj jednako vjerni caru. Ma kako se karakterisali ovi događaji, jedno je jasno, da oni počinu samo iz one ubitačne neizvjestnosti, u kojoj se ruska vlada nalazi, iz koje ne će ili ne zna da nađe pravi izlaz.

Međutim nije ni u drugim mjestima Rusije bolje. Teško se dolazi do mira, do uzpostave normalnih prilika, kad revolucija zahvati maha u tako ogromnom carstvu, kao što je Rusija. Štrajk poštar-skih i telegrafskih činovnika, koji je započeo u Petrogradu, razširio se po cijeloj državi. Dolaze pak glasovi, da socialisti za 17. ili 22 ovog mjes. pripravljaju obćemitu revoluciju. Najgore je to, što se u vojci opaža veliko nezadovoljstvo. Prošla se bila i višnost o nekakvom atentatu na cara, ali se nije obistinilo. Govorilo se, da bi moglo doći u Rusiji do vojničke diktature, ali je to nemoguće, jer je vojska skroz dizorganizirana.

Tiranijom ne će se postići ništa, dapače ako ne budu uklonjeni svi oni, koji su je provodjali, poimeće ako ne iztežu s vidika Trepop, Durnovo i drugi, i ako se ne započne s ozbiljnim, stvarnim radom oko odzračivanja odnošaja na temelju slobode i pravdnosti, bit će još nemira i pobuna na pretek. —

SRBILJA.

U novinama se još živo razpravlja o sastanku jugoslavenskih novinara držanu nedavno u Beogradu, kojemu je iz Dalmacije prisustvovao Dr. J. Smodlaka. Na tom sastanku stvoreni su mnogi pametni zaključci i mnogo se doprinijelo za kulturno zbliženje slovenskih plemena na Balkanu. Prekjučer je socialna demokracija napravila veliku demonstraciju proti novom obrtnom zakonu. Narodična deputacija zatražila je od ministra predsjednika i od predsjednika Škupštine, da se ta zakonska osnova skine s dnevnog reda. Na obhodnji oko grada bilo je do 10,000 demonstranata.

FRANCUSKA.

U parlamentu se već počimlju starati za budući izbor novih predsjednika, koji će se obaviti u jednoj od prvih sjedinica siječnja. U ministarskom vijeću, držanu na Elizaju, predsjednik ministara Rouvier javio je, da će marokanska konferencija bit odgođena za prve dneve siječnja 1906. Predsjednik republike Loubet ne misli opet prikazati se kao kandidat do mjesta, i ako to tendencijozno iznosi Rochefort i drugi. — Radikalni socialisti pristali su na predlog radikalne ljevice, da se izbor predsjednika komore obavi javnim glasovanjem. Mnogi pravci radikalnih stranaka vojuju za misao, da bi i narodna skupština imala izabrati predsjednika republike javnim glasovanjem.

NJEMAČKA I ENGLEZKA.

Štampa se još uvijek bavi govorom, što ga je Wilelm II. izrekao pri otvoru njemačkog Reichstoga. U Englezkoj hoće da to tumaće drugičje t. j. da se Wilelm onako izrazio samo da prodobije javno mnjenje i narodno predstavljanje za svoju obljubljenu misao o potrebi, da se povećaj i ojačaja pomorska obrambena snaga Njemačke. — Proti Wilelmu II. bio je nekad pokušat atentat na željezničkoj pruzi Breslave-Brieg. Tračnice su bile prekinute. Išlo se za tim, da carski vlak izkoči sa tračnica. Povedena je iztraga.

ŠPANSJOLSKA.

U Komori pročitano je priobćenje, da je nastala ministarska kriza. Tada je Komora obustavila svoja vijećanja. Moretu bilo je povjerenje, da sastavi novo ministarstvo. Moret ga je već sastavio, ali štampa nije njim sasvim zadovoljna. Iz obćenice ljubavi ne će da ga sad napada radi ozbiljnih prilika, u kojima se zemlja nalazi, te se pridržava, da po djelima prosuđi novo ministre. — Vlada je u Barceloni zabranila sve karlističke skupštine.

TURSKA.

Pomorska demostacija proti Turskoj ne uznemiruje još nikoga, predma međunarodna eskadra priličnom brzinom izviđa svoj program. Reakcija otomanske vlade je vrlo slaba, gotovo platonička. Javno mnjenje u Turskoj čini, da će između samih velevladi doći do transakcija u raznim njihovim zahtjevima. Međunarodna flota međutim kao da hoće razuvjeriti o tome javno mnjenje u Turskoj, jer je već zaposlala Mitlenu, Lemnos i Imbros. Ali ima tih otoka u Arčipelagu još čitava sila. Kako će se ova tragi-komedija dalje razviti, vidjet ćemo kroz kratko vrijeme.

DOMAĆE VIJESTI

Lična vijest. Narodni zastupnik i novoizabrani splitski načelnik Dr. Trumbić boravi jučer i danas u Šibeniku u svom zvaničkom poslu.

Izbor novog obćinskog upraviteljstva u Šibeniku obavio će se na 14. tek. mj.

Iz sudnice. Naši čitaoci sjećat će se vrlo dobro one epizode iz prošlih obćinskih izbora u Šibeniku, kad je naime Dr. Vice Iljadica bio bezrazložno spreao na pravika Viekla Vlahovića samo za to, što ga je ovaj skladno bio podsjetio, da biranje njegove stranke uputi na pristojnost. Dr. Iljadica odvratno mu je tada tako, da se je Vlahović morao obratiti sudu. — Na jučešnju ponovnu razpravu bio je Dr. Iljadica osudjen na 3 dana zatvora ili na 20 Kruna globe, te na izplatu svih pamičkih troškova.

Zapovjednik ratne mornarice grof Montecucoli prispio je na ratnom brodu „Pelikan“ jučer u jutro u našu luku. Iza kako je obavio službene posjet prošlied je za Pulj.

Pobjegli „muci“ Jedanaest muca i to 9 ratva i 2 čeha pohlegli su bili dne 1. t. n. sa hrvatskog broda Schwarzenberga. Oružnici su ih zaustavili u Konjevratima i povratili ih na brod Vele, da im je

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

—(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)—

obavlja sljedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamatacivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrdu na tekući ili na ček račun.

Preuzima vrijednosne papire i imo vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu na plate mjenice, napunice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predujmove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioritetnih obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske akcije. Provadja osiguranje proti tečajnom gubitku izričanih srećaka i zadužnice.

Obavlja vinkulacija i devinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, polaže vojničko-ženitbene i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provadja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma.

Ekompitira mjenice, napunice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vaćanja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve pitanje obavijesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

JEDINA HRVATSKA TVORNICIJA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICIJA VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICIJA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

VAŽNO ZA DJECU!

Jedan od najboljih načina, da se **djeca sačuavaju zdrava**, da im se **poboljša krv i ojačaju pluća** jest davati im više puta na dan **meda**, ili sanna, ili s kruhom i s mliekom. — Preporuča se i starijima proti nazebanju.

Čista **navaraskog meda** po 60 novč. klg. može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

Za božićno drvo

— naci ćete —

u dućanu **IVANA RUDE**

Glavna ulica - ŠIBENIK

svakovrstnih nakita: **zlatnih i srebrnih zvjezda, zvjezda repatica, lancica, vrpca, tralova, krunjica, granelova, sjajnih i raznobojnih oblika, anjelčica, pišćica, pa krasnih svjećica sa svojim stalcima za pričvršćavanje uz drvo**, — sve to u raznim veličinama; onda još **panončani najgorinog sniega, praskavih svjećica i bezbroj drugih sitnica**, kojima se razkošno, a ipak uz najumjereniji trošak može okititi božićno drvo.

Vanjskim naručiteljima šalje se roba pouzdom, ali se prima natrag sve, što im se slučajno ne dopane.

U knjižari **IVANA GRIMANI-MANI-A**

možu se dobiti najljepši i svojim sadržajem najzanimljiviji **koledari** za godinu **1906.** kao:

„Zabavni Koledar“	Cijena K	2:—
„Hrv. Vojnički Koledar“	1:—	—
„Veliki Marijin Koledar“	—	—90
„Šareni svjetski Koledar“	1:—	—
„Novi šaljivi slik. Koled.“	—	—40
„Danica“ Ljetopis društva Svetogjer.	—	—40
„Ciril i Metod Koledar“	—	—50
„Djački Koledar“	—	—60
„Gospodar. i vinogr. Kol.“	—	—50
„Jelačić“ HRVAT. VOJNIČKI KOL.	—	—50
„Priatelj Naroda“	—	—50
„Fučki zagrebački kol.“	—	—40
„Šošter Kalendar“	—	—20
„Šošter zagreb. kol.“ (stari)	—	—20
„Sroce Isusovo“	—	—50
„Šumarski koledar Hrv.“	1:60	—
„Živila Hrvatska“ koledar	—	—60
„Kal. Sroca Isusova i Marij.“	—	—60
„Zvekan“ Humoristički koledar	—	—60
„Zvonimir“ Hrv. Ilustr. Kalendar, ujedno uređovnik, poslovnik i zabavnik	1:60	—
„Marjan“ Splitski Almanah	—	—50
Bloek dnevni i tjedni koledari:		
„BLOEK DNEVNI KOLEDAR“ sa prestonom za bilješke	1:20	—
„TVEDNI KOLEDAR“	1:40	—
Njemački koledari:		
„AGRAMEER 20 KR. KALENDER“	—	—40
„AGRAMEER BOTE“	—	—80
„FLIEGENDE BLÄTTER KALENDER“	1:20	—
„DER WIENER BOTE ILLUSTR. KAL.“	—	—70
„FROMME WIENER AUSKUNFTS-KALENDER“	2:—	—
Francuzki:		
„ALMANACH HACHETTE“	2:50	—

Širite „Hrvatsku Rieč“

Jadranska Banka u Trstu

Bankovne prostorije u ulici **Nicolò Macchiavelli, br. 26.**

započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednosne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote, i unovčuje kupovne i izričebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje dozname na sva glavnija tržišta monarkije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izpravu (dokumente) ukreavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestajnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**, koja okrepiljuje želudac, razgrijava živce, zaustavlja proljev i lieči od groznice, tifusa, hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“

dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Ja ne poznam

boljeg i uspješnijeg medicinskog

sapuna do davno prokušanog

BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG

SAPUNA

(LILIENMILCHSEIFE)

od Bergmanna i dr., Tetschen na/L. kojim se njeguje koža, kojim se osobito uklanjaju s nje ljetne pjegice i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Pređplatno komad 80 para

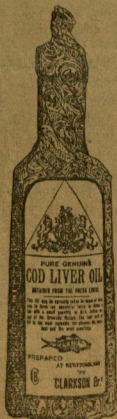
u Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH protli plućnim bolestim, zliezdam, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje

CLARKSON BR. 5

zgotovljeno u Newfoundland-u



Ovo bakalarovo ulje, koje propisuju prvi medicinski autoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstam predpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrepju celog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvat se treba od naličnosti. —

Zahtjevati se mora naročito **CLARKSON BR. 5 ULJE OD BAKALARA.**

— Cijena za svaku flašu Kr. 2. —

— Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu: **C. RUGGERI, Ljekarna k sv. Anhi od Padue ŠIBENIK.**

VELIKO SKLADIŠTE POKUŠTVJA

A. DELFIN

ŠIBENIK (Glavna ulica)

obskrbljeno je raznim krasnim okvirima, ogledalima i tapacijom. — Velika izradba - narodnih škrinja -

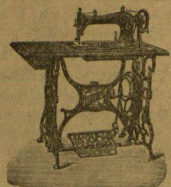
Naručbe se izvršavaju najvećom točnošću. Cijene umjerene uz najpovoljnije uvjete. o o o o o o

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije A. Janakovića)

preporuča svoj bogato obskrbljeni dućan raznim ljekovitim mirodijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

NAJBOĻIJI I NAJJEFTINJI
ŠIVAČI STROJEVI o o o o
„SINGER“ o o
NAJMANJI SISTEMI o o

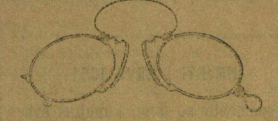


DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU ŠIVAČIH STROJEVA „SINGER“
IVAN GRIMANI - ŠIBENIK.

Zlatarija Antuna Vučića

Šibenik (Glavna ulica)

Izbor svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta, kao i dragocjenih kamenâ. — Kupuje staro zlato i srebro uz najvišu cijenu. — Veliki izbor ljeplih galanterija pravog kineškog srebra.



Skladište svih vrsti stakala za uzdržanja i poboljšanje vida, finih dalekozora, toplomjera, tlakomjera itd. — Primaju se i popravci uz najumjerenije cijene.